16de Jaargang | Curaçao den 17den Juni 1899. | No. 807

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2, — met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, No. 129

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2, — pa tres luna pagar pa dilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba fl. 10,— pa anja
Un number só fl. 0,20.

Curaçao, 16 Juni.

TEGEN DE VRIJMETSELARIJ.

Onder bovenstaanden titel vinden wij in *De Maasbode* van Zondag 21 Mei 1899, Tweede Blad, het volgend artikel, dat wij in zijn geheel hier teruggeven:

Men kan een band te strak spannen, zóó, dat losspringt, hetgeen men bedwingen wilde.

De Vrijmetselarij in Frankrijk merkt dit.

Zij ondervond sinds eenigen tijd, dat in politieke kringen, waar vroeger haar heerschappij in nederig opzien werd erkend, de veldheersstaf haar ontglipte.

Toen is zij opgetreden met geweld, haar bevelen gevend in het volle licht, haar adjudanten zendend over het open slagveld.

De Vrijmetselarij in Frankrijk heeft zich sterk genoeg gevoeld om door het uitspreiden van machtsvertoon op zoodanige impressie te hopen, dat de groote menigte gedwee zou volgen achter haar vaan.

Maar men kan een band ook te strak spannen.

Door haar openlijk optreden heeft de Fransche maçonnerie de aandacht op zich gevestigd. In plaats van volgelingen te maken, heeft zij zelve een nieuw leger tegen haar in 't veld geroepen.

Wie vroeger met de gewone Fransche lichthartigheid over het wroeten der sekte heenzag, en in haar kamp tegen Staat en Kerk alleen zag een vijandschap tegen de clericalen, heeft thans in haar gemerkt een politieke macht, die in het donker haar plannen smeedt en van hare vergaderplaatsen uit tracht in te werken op het bestuur der Republiek.

De strijd tegen de Vrijmetselarij werd aldus verplaatst, of liever, hij breidde zich uit tot kringen, aan welke het "clericalisme" geheel vreemd was.

Eerst trad tegen haar in 't strijdperk de heer Jules Lemaitre, de president van de *Ligue de la Patrie Française*.

Geweldig waren de artikelen, die hij tegen de Vrijmetselarij richtte in de *Echo de Paris*.

Maar nu komt het meest gezaghebbende tijdschrift van Frankrijk, de *Revue des Deux Mondes*, met een artikel tegen de Vrijmetselarij, 45 bladzijden lang, vol onthullingen, bekentenissen, feiten.

Een stevig artikel, zwaar van inhoud door de menigvuldige aanteekeningen, maar den vijand treffend in het hart.

Bij lezing ontmoetten we vele bekende zaken, 't deed ons echter genoegen ze te vinden in Brunetière's gezaghebbend tijdschrift.

Maar ook zeer veel nieuw materiaal zagen we; feiten, waarvan het goed is, zegt Fr. Veuillot in de *Univers*, dat men zo opbergt in een hoekje van zijn geheugen, om ze bij gelegenheid te voorschijn te halen.

De schrijver heeft den weg gevonden in een berg van documenten en paperassen; heeft hier geschift, daar aangevuld, en een gedegen geheel geleverd, dat de sekte diepe wonden moet slaan.

Wij kunnen dit artikel niet ontleden. Maar een klein uittreksel zal den lezer genoegen doen.

We gelooven dit voldoende om allen, die in de zaak belang stellen, tot de lezing van het geheele artikel der *Revue* aan te sporen.

Wij lezen dan:

„De haat tegen allen godsdienst en van alle godsdienstige beschouwing geeft aan de vrijmetselaarsphilosophie althans den schijn van eenvormigheid en verzekert haar volmaakte eenheid van handelen. Zij is vóór alles tegen iederen vorm van godsdienst, en meer in 't bijzonder gekant tegen het Katholicisme. De vereeniging van vrijmetselaren, die in haar streven deze philosophie beoefent, moet zijn, volgens de verklaring van Fernand Faure, op de conventie van 1885: "De natuurlijke vereeniging van alle vrijdenkers." Deze philosophie is, zoo verklaarde m.·. Hubbard op de conventie van 1897, bijzonder werkdadig in zich zelve; zij beheerscht en sluit eene politiek in zich. Deze politieke richting beschreef hij als volgt: "Ieder onzer kan zich aansluiten bij de partij zijner keuze, maar allen zijn wij geschaard onder éénе vlag: onder die van het anti-papisme." 1)

„Men heeft er heden de bewijzen van, dat de vrijmetselarij sinds den tijd der revolutie deze politiek gevolgd heeft.

„Dat blijkt uit hetgeen de heer Colfavin verklaarde op het internationale congres van vrijmetselaars: "De aanzienlijkste mannen van de regeering der republiek en van de republikeinsche partij zijn en waren van onze orde."

"En nog duidelijker uit het volgende: "Het is de vrijmetselarij," zoo sprak de heer Hubbard op de conventie van 1897, "die in de wetgeving der derde republiek de legeren schoolwetten (die de geestelijken naar de kazerne dreven en de scholen verwereldlijkten) heeft tot stand gebracht.....

"Ongelukkigerwijze bood het wantrouwen, waarmede de Katholieken bijna allen den republikeinschen regeeringsvorm beschouwen, der Vrijmetselarij een welkom voorwendsel om hare anti-godsdienstige actie voor te stellen als nauw verbonden aan de belangen der republiek. Maar toen de wenken van Leo XIII en de verklaring ervan door den heer Spuller de stukken op het schaakbord der Fransche politiek verzet hadden, sloeg de Vrijmetselarij een anderen weg in. Zij meende te gevoelen, dat een gedeelte der republikeinsche partij daardoor aan haren invloed ontsnapte. Vandaar het overdrijven van hare eischen, de vermeerdering harer verontrustende wenschen.

"Vandaar de aanrandingen, waarmede zij twijfelachtige ministeries vermoeit en de vermetele beloften, waarmede zij de werkzame begiftigt.

Br. Gadaud zeide op de conventie van 1894: "De vrijmetselarij is niets anders dan de Republiek in 't geheim, zooals de Republiek zelve niets anders is dan de Vrijmetselarij in 't openbaar.

Intusschen hebben de woorden van Leo XIII niet nagelaten groote veranderingen teweeg te brengen.

"Het is gebleken, dat het Katholicisme ook kan bloeien in de republiek. Vandaar, zooals wij zagen, de druk, dien de vrijmetselarij trachtte uit te oefenen op de ministeries, welke haar niet volkomen bijvielen. Deze machtspolitiek heeft de vrijmetselarij echter niet vol kunnen houden.

"Het jaar 1896 heeft der vrijmetselarij de eerste nederlaag zien toebrengen. Zij had toen het capitool veroverd, maar werd er dadelijk uitgedreven.

"In het begin van het jaar had Leon Borgeois met zijne zeven broeders de macht in handen. Voor de eerste maal verklaarde Br. Friquet hebben wij eene regeering van vrijmetselaars, en van vrijmetselaars dien naam waardig.

"Dan de vreugde was van korten duur. De benoeming van Felix Faure tegenover den candidaat der vrijmetselarij Brisson was voor haar

(1) In het oorspronkelijke stuk wordt bij elke uitspraak door een noot verwezen naar het stuk, waaruit de aanhalingen zijn genomen. Het zijn alle officiëele bulletins, verslagen van congressen, enz. Kortheidshalve laten we deze noten weg.

FEUILLETON.

HONOR I COMBATE.

(5)

Coe un maldicion brutal e molinero tabata grita.

—No tin ningun hende ai?

Es criar koe tabata scondir tras di porta di stal i koe hariendo tabata mira é bini, a bini acerca i cohé frena di es cabai, maliciosamente é tabata mira com lobes su patroon a baha for di su garosji i zeile bai den cas.

Coe su cabez geleun den su manoe i tristoe e homber di *Grosshof* a cai sinta den e coesjina blancoe gepleister. Ora el a mira es bisjita el a regla su curpa i el a sagudi su mân fuertemente, Amerike a abri panja di mesa. Despues el a poné dos, ma tirando un bista riba es coenukero el a poné un tajor mas; el a trecé un pam grandi i el a preparé pa sali for di coesjina.

—Stop, es tata dici di un moda brutoe, ta kiko bo ta haci? Bo no ta mira kende a honra nos coe un bisjita?

—Si bo tá meen es jioe di Grosshof, anto mi por bisa, koe tempoe tabata muchoe pé i pa mi. Mi mester ta den cuarto di lechi.

Coe orguljo es palabranan ai a bini riba lip atrebido di es moza. Mientra é tabata prepara coeminda cerca es homber, el a probecha di ocasion di utiliza es tempoe, pa renoba pidimentoe di su manoe. Ma es actitud di desprecio, es mirada frioe i di desprecio di Anne-Marie, ora koe es homber tabata papia di su bida na su coenucoe i di su speranza riba herencia di su gran-papa, koe no por keda biba semper, a haci koe na principio é tabata bofon di Anne-Marie, ma despues é mester a haci algun observacion serio tocanti ciertoe jioe di un jaagdor, koe lo mester risca para den su camina. Es ora ai e moza a drai doené lomba i no respondé ni un palabra mas, asina koe é també mester a keda ketoe aunké sjangrinar.

Despues di algun momentoe jioe di es molinero a bolbé bini den coesjina. E tabatin dos cos coe sucoe den su mân, es un di mas chikitoe el a poné pa su tata, koe a bai sinta caba na cabez di mesa, es otro el a poné na otro banda di mesa. Aja es criar bieuw, e jioe di mas chikitoe i un otro criar a toema lugar riba un banki, ora klok di torentji di es pueblo ai a bati, toer a hunta nan mân coe atencion. Es criar bieuw a coeminza reza i es otronan tabata respondé. Es molinero no a mové di su lugar i *Grosshofer* tampoco no a lamanta para. Wel el a kita su sombré i tabata fregé den su dé-de, ma é no a kita su wowo for di Anne-Marie, koe tabata para cabez abao i coe respet.

Ora klok a stop di bati, el a bolbé bai na fogon, oenda un ketel grandi tabata cologar na un cadena. El a saca for di es ketel pa su tata i pa é mes i despues el a poné un tajor jen di es papa di lechi na otro punta di mesa.

Nan tabata comé sin papia un palabra, casi huntoe toer es criarnan tabata hinca nan cuchara den tarein. Apena es molinero bieuw a poerba es papa. El a stoot es tajor coe desprecio for di su dilanti. Té ora koe su jioe a saca batata cajente bruha coe berdura segun coestumber di es pueblo ai huntoe coe algun snetji di ham pé i es homber, el a coeminza comé. Despues koe el a comé un bon tajor é dici coe su jioe:

—Doena mi es boetisji di *Kirschwasser*. Es coeminda di lechi a danja mi smaak.

—Mi a keré koe bo a gasta basta awé caba, Dokter....

Mas aleuw es moza no a sigi papia. Su tata a miré coe un bista furioso, i el a dal su moketa asina duroe riba mesa, koe es tajornan a salta. Anne-Marie a lamanta spantar i el a bai na un kasji oenda el a saca un botter pretoe, barica grandi. Sin papia un palabra el a poné coe dos glas riba mesa i el a sali.

Escandalo di es "moza obstinado" efecto di es *kirsch* a traha pronto riba es molinero, koe su cabez tabata ainda bao di influencia di tantoe licor, koe pronto é tabata den un estado den cual é no tabata comprendé drechi mas kiko Grosshofer tabata papia. E tabata respondé sin conviccion di su palabra i pronto su cabez a cai den su brazanan koe tabata cruzar riba mesa. Mes ora a tendé un boroto di roncamentoe.

Un momentoe mas es otro a keda sinta. El a keré koe Anne-Marie lo a reflecсioné i bolbé drenta. For di un porta chikitoe koe hende por a mira un banda di fogon, a jega na su orea huntoe coe boroto di tajor i tebladji, masjar papiamentoe i harimentoe.

Alafin su pacenci a caba. El a resolvé di bai busca Anne-Marie. Tabata parcé koe es moza tabata sperélе. Su oposicion lo no ta serio. Hopi moza ta tené nan serio na un cierta distancia i toch nan ta gusta pa jonkman haci gracia of cos di loco coe nan. Na cada dede si é kier, é por tin un moza, si é puntra nan numa. Amerike lo no ta asina bobo di rechazé. El a regla su curpa, el a poné su sombré di felpa un banda té riba su orea i el a bai na fogon cerca djé.

Coe un stoot el a abri e porta chi-

eene nederlaag. Drie jaar daarna nog betreurde Desmons in eene redevoering "dit onverdiende echec." Maar de vrijmetselarij maakte ditmaal nog door eene daad van hooge politiek van de nederlaag eene nieuwe overwinning.

"Op alle reizen van den president omringden hem de broeders en partijtrekkende van zijne groote welwillendheid, wisten zij de prefectures ter vermeesteren, die de president bezocht. Op meesterlijke wijze wist de vrijmetselarij aldus de losse banden die Felix Faure aan haar hechtten, als vroeger lid der loge van Havre, vaster aan te snoeren. Eenigen tijd later verklaarde Br.·. Bourgeois hem voor een "trouw en werkzaam vrijmetselaar." Nadat Bourgeois weder minister geworden was, organizeerde hij ware vrijmetselaars-mobilisaties naar de plaatsen waar de president kwam. Aldus wilde hij deze doen gelooven aan de heerschappij der vrijmetselarij. Deze in overwinning verkeerde nederlaag was echter evenmin van langen duur. Het "vereenigde clericalisme" behaalde in Mei 1896 de overwinning op het kabinet Bourgeois en Meline nam de macht in handen.

"Dat gaf groote opschudding in de vrijmetselaarswereld. Terwijl Felix Faure nu verworpen werd, moest vooral Méline het ontgelden. De conventie van 1897 riep allen op tot een geweldigen aanval op de regeering. Br. Duvand riep alle fracties, die den naam van republikeinsche waardig wilden zijn, op zich te vereenigen tot één leger. Tot welken prijs werd dien naam "republikeinsch" gekocht? Men verbond zich met de socialisten. Door de conventie van 1897 werd den candidaten, die de loge wilden ondersteunen opgelegd: alle socialistische wetten in het paleis Bourbon aan te nemen.

In deze geheime vergadering werden de wapens gescherpt ten gunste der candidaten van de uiterste linkerzijde; de socialisten inbegrepen. Zij werden met succes aangewend tegen den ouden vijand, den godsdienst. Br. Massé zeide op de conventie van 1898: "Laten wij niet inslapen op de behaalde lauweren, maar vieren wij de overwinning van heden als eene voorbereiding tot den strijd van morgen en dat in oorlog en vrede ons wachtwoord eeuwig hetzelfde blijve: "Het clericalisme ziedaar den vijand!"

"De politiek moet zich dus onderwerpen aan het dogma der vrijmetselaars, waarvan het eerste en voornaamste artikel luidt: de verwerping van ieder godsdienstig beginsel. Wat geeft er de vrijmetselarij om, dat ontwikkelde menschen, dat het gezond verstand van haar wachtwoord walgt, als de hartstochten *onophoudelijk* hunne instemming betuigen."

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Kerkelijke berichten.

In de lijst der nieuwe kardinalen vinden wij onder meer ook de twee volgende namen:

Z. D. H. Mgr. Cassanova, Aartsbisschop van San Jacopo in Chili, een der vaders van het latijnsch-amerikaansch concilie, dat 28 Mei te Rome werd geopend, alsmede de Hoog Eerwaarde Pater Hyacinthus Cormier, procurator-generaal der Predikheeren.

Door de benoeming van den tegenwoordigen titularis tot kardinaal wordt het bericht van de benoeming van Z. D. H. Mgr. Tonti, Aartsbisschop van Port-au-Prince en Pauselijk Delegaat van Venezuela, tot secretaris van de Congregatie der Propaganda minder twijfelachtig.

Havennieuws.

Woensdag viel hier binnen het ss. *Prins Willem V* van den *K. W. I. M.* Aan boord bevonden zich Z. E. Mr. W. Tonckens, Gouverneur van Suriname, en dochter, die via New-York voor den tijd van zes maanden naar Nederland gaan.

* * *

Maandag bracht de *Gouverneur Van Heerdt*, komende van Bonaire, hier een man aan, beschuldigd van diefstal van klein vee.

* * *

Komende van Bonaire is Donderdagmiddag Hr. Ms. *Zeeland*, commandant kapt. ter zee A. G. Ellis, in de Caracas-baai aangekomen.

Vrijdagmorgen omstreeks zeven uur stoomde de *Zeeland* de haven binnen en kwam voor anker in het Schottegat.

* * *

Het Italiaansche eskader van den Admiraal Candiani wordt den 21sten dezer hier verwacht.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Pedrito La Crus, Cornelia Daal, Johanna Evertsz, Gulianita, Henriquez Jr., Anita de Lima, Luiza de Look para Clemencia Henriquez, Isaac Moron, Welemina Morges, Pitinela Morales, Piet Martis, Engriette Menzen, Hermagoras Reverol, Lucien Salzedo, B. J. Star c/o Hotel Venezuela (3), Joseph Pedro Shelala, Pedrito Tromp.

Niet voor verzending vatbaar een ongefrankeerd monster geadresseerd aan Alejandrina Kristen, Pto. Cabello.

Leger.

Ingevolge Kon. besluit van 18 Mei wordt de kap.-luit. ter zee J. B. Snethlage, commandant van Hr. Ms. korvet *Sommelsdijk* en als zoodanig tevens stationscommandant der zeemacht in West-Indië, eervol van het thans door hem gevoerde bevel ontheven, en dat bevel opgedragen aan den kapt.-luit. ter zee, W. J. de Bruyne, thans 1e officier aan boord van Hr. Ms. pantserdekschip *Zeeland*, een en ander met den tweeden dag na aankomst van dit pantserdekschip te Curaçao.

Justitie.

Voor de Heeren Mr. Sol C. Henriquez, Mr. Th. Nuijens, Mr. Ph. de Haseth Evertsz en J. H. Quast Hz. legde laatstleden Zaterdag de Heer Jorge Sutherland met goed gevolg examen af om te worden toegelaten als praktizijn in de kolonie Curaçao.

Politiezaken.

In het uitspanningslokaal *Gouverneurs Barge's Bad*, eigenaar de Heer J. v. d. Dijs, op het Rif zou deze week 250 gld. zijn gestolen.

Muziek.

Het muziekgezelschap *Orfeo* geeft hedenavond ten zeven ure haar eerste uitvoering in de kiosk op het plein van Pietermaai. Het program dezer eerste uitvoering bevat acht nummers.

Brand.

Laatstleden Zondag raakte te Otrabanda een kind in brand en overleed aan de bekomen brandwonden, zonder dat men kan achterhalen, vanwaar het vuur kwam. Reeds vroeger ontstond ook brand op dezelfde geheimzinnige wijze, en nooit is men erin geslaagd de oorzaak van den brand te verklaren.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Heer Redacteur,

Een paar maanden geleden maakte ik het belanghebbend publiek attent op het verloren gaan van brieven, verzonden van uit deze kolonie. Toen schreef ik, dat ik voor mij niet kon bewijzen, dat een mijner brieven naar Holland verzonden, was zoek geraakt, hetgeen wel het geval was met brieven naar Noord-Amerika. Sedert dien tijd echter heb ik niet stil gezeten maar onderzocht en ik kan nu bewijzen dat eveneens brieven van hier naar Holland verloren gingen. Zelfs, de betrekkelijk kleine kring, waartoe ik mij ter informatie wendde, in aanmerking genomen, moet het getal der verloren brieven zelfs zeer groot zijn. Wel dunkt ons, een nieuwe spoorslag, dat toch de bevoegde autoriteit al het mogelijke aanwende, den onverlaat op te sporen. Het gaat toch niet aan, door nonchalance omtrent deze lage daad het publiek voor het alternatief te stellen; of correspondentie staken of alles laten aanteekenen.

Den plichtvergeten dader te ontdekken en zelfs in betrekkelijk korten tijd, is niet onmogelijk; moeite ja en zelfs geld kan het kosten, maar als iets moeite en geld waard is, dan is het toch wel deze treurige zaak.

A. H. F.

---

kitoe i coe dos stap é tabata meimei di es cuarto. Ma mes liger també é tabata afor.... Es moza koe pornadamente tabata hari i larga hende mira su djentenan blancoe, mester tabata masjar bobo, pasobra promer koe es intruso por a papia nada, a bacia un lamar di awa riba su pia.

Maldicionando el a saca su lensoe grandi corrar i limpia su zapatoe, mientra den camber un banda é tabata tendé es criarnan ta hari. Spits, koe tabata strobar den su sonjo, a bini grunjando riba djé, i hasta e roncamentoe koe tabatin riba mesa den hoeki a stop i un cabez coe toer cabei manera borstel tabata mové.

No obstante su derota, Grosshofer rabiar tabata ristra den hardin, den ramada i hasta den stal, ma ningun camina el a haja Anne Marie. Tristoe i profundamente rabiar el a resolvé di retiré.

—Diabel hala es mugernan ai, é tabata papia poco-poco.

Es oposicion a haci es orguljoso jonkman completamente falsoe. Toer sorto di mal pensamentoe tabata pasa den su cabez. Ristrando é tabata pasa su bista ainda unbez mas na toer camina. Ai, di cachor di es jaagdor, si é miré awor.

CAPITULO II.

Biniendo di un camina rondor di coesjina i otro cuartonan di sirbisji, Erna Harteneck a drenta vestibulo di casa *Hartenstein*. E tabatin un paki di panja bao di su braza, el a pusja e porta asina duroe, koe su boroto a plama na toer camina.

—Ki cajente i rabiar bo ta, Erna! Ta kiko bo ta lastra? Un stem frioe tabata puntré.

El a hiza su cara mira ariba coe sorpresa. Su tata tabata para den trapi. Es corrar di su cara a bira ainda mas scur, es boeracoe banda di su nanisji a bira mas hoendoe, ma é no a papia ni un palabra.

Hizando su scouder, es majoor di Harteneck a cohé su sombré i su garoti. Su bista a cai riba Erna koe tabata para manera un pilar, despues el a dirigié na es porta, koe tabata anchoe abrir. Promer koe el a jega na es porta, Erna dici:

—Mi no sabi koe mi tabata cajente. Ta panja susji mi ta piki, ta mas di un ora koe mi ta busca serbetenan den cas sin koe mi por a haja nan i awor mi a bin haja nan den coesjina. Esai no ta socedé nunca mas.

Su boz, koe na principio tabata calmo, tabata tembla awor di un rabia sofocar.

—Es pobercito Willing! es Freiherr a respondé chanzando i kitando cuidadosamente un pluma koe tabata riba su panja. Di ki ctimen mas lo é ta culpar ainda? For di awor lo mi no tin di ta admirar pa nada. I por ultimo, mi ijoe extraordinariamente riguorsa, mi por wel recorda bo na es ocasion aki, koe en adelante mi també kier pa coeminda ta poner na tempoe riba mesa. Mi sabi oenda Willing, koe sabi di coesjina net na mi smaak, comprendé bon: net na mi smaak, mi sabi, mi dici, oenda el a bai. Si mi mester experimenta consecuencia di cambio koe bo a trecé awor, anto sigur es bon alma ai lo ta dispuesto di loebida bo acusacionnan pa un indemnizacion.

Bista frioe di es senjor a cruza coe di su jioe, koe su alanan di nanisji tabata tembla i koe es corrar hundoe di su cara a troca den un gran palidez. Es tata a kita cara promer grunjando un maldicion mientra é tabata bati su pia na suela, é kier a sali bai.

—Ainda ún momentoe mas, papa, un boz dici.

Mes ora el a draai i impaciente é dici coe es moza; "kiko?"

Erna a poné panjanan riba trapi i dici poco mas trankil:

— Ta parcé koe bo kier culpa mi sol, koe Willing no ta aki mas. Como ta imposibel koe bo por a loebida, lo ta basta koe mi recorda bo algun particularidad. Dia koe Willing a pidi su sueldo atrazado di dos anja, pasobra el a mira koe bo a hanja placa, el a usa un tono, koe den un cas decente — el a papia es último palabranan aki coe cambio di boz — no por ta usar.

Bo no a permiti i, bo tabatin razon. Manera bo tabata sabi basta tem, Willing no tabata bai bon coe mi. Aunké en bano, mi a pidi bo varios bez pa mandéle bai, no solamente pasobra un criar cara asina no ta di acuerdo coe nos medio, ma pasobra mi tabata sin poder dilanti negligencia, distribimentoe i abuso di un persona koe semper bo tabata defendé. Alafin su sinberguenzeria a fada bo també.

El a bai i mes dia nos a sali for di Hartenstein. For di dia koe nos a bolbé, bo ta haci manera koe no ta el a causa es abrimentoe, ma ami. Mi a pidi ainda den promer dianan koe nos a bolbé pa bo tin poco pacensji no solamente koe mi mes mester a bini na altura di toer cos, ma koe mi mester a sinja Grete també.

—Grete! koe tabata wardador di bestia, no ta berdad? I mi mester ta contentoe koe un coesjinera asina, és majoor tabata observéle.

La Semana Cristiana Ilustrada.

Hemos tenido el gusto de recibir el número correspondiente al último jueves de esta hermosa publicación que nos permitimos recomendar á nuestros lectores como un excelente medio de adquirir á precio sumamente módico un magnifico año cristiano ilustrado con más de 400 bonitos grabados.

Precio por un año 8 fr. 50. Dirigirse á los señores Popelin Hnos., 3, rue Seguier.—Paris.

NEDERLAND.

De Vredesconferentie.

Wij laten hier voor een gedeelte volgen den letterlijken tekst der rede, door mr. Van den Biesen in de Eerste Kamer uitgesproken bij de behandeling van de credietaanvrage voor de ontvangst ter Vredesconferentie :

Niets verheugde mij meer, dan dat de poging van Z. M. Keizer aller Russen, om, zoo mogelijk, de wereld te verlossen van de alles verslindende oorlogstoebereidselen, in vervulling is gegaan.

....

Met de grootste ingenomenheid zal ik dan ook mijn stem aan dit wetsontwerp geven en er zelfs bijvoegen, dat als de eischen der gastvrijheid van ons land meerdere offers mochten eischen, ik daartoe volgaarne zal medewerken.

Dit neemt niet weg, Mijnheer de Voorzitter, dat ik ook een woord van protest wil doen hooren.

Verre van mij om iets te zeggen, dat beleedigend of onaangenaam zoude zijn, voor welke mogendheid dan ook of voor mijn eigen regeering. Dit alles past niet als men de gastvrijheid beoefent.

Zonder iemand, wie het dan ook zij, te beschuldigen, constateer ik alleen het feit, dat, noch Z. H. de Paus, noch de beide Zuid-Afrikaansche republieken tot de vredesconferentie zijn uitgenoodigd.

Voor de beide Afrikaansche republieken, ons zoo nauw verwant, is de heer Kuyper zoo welspekend in het krijt getreden, dat ik zijn betoog, door er iets aan toe te voegen, eerder zoude schaden dan verbeteren.

Ik bepaal mij dan tot de niet uitnoodiging van den H. Stoel. Dit grieft mij dubbel, ten eerste om den persoon, dien 't geldt. Ten tweede, voor het congres zelf.

Wie is hij die niet uitgenoodigd werd?

De opvolger van den H. Petrus op den Stoel van Rome.

De opvolger van den Paus, die de wilde horden voor de poorten van Rome staan liet.

De opvolger dier Pausen, die overal de slavenketenen verbraken.

De opvolger der Pausen, die de Halve Maan beletten om geheel Europa te overmeesteren.

—Hustamente, papa. Grete tabata wardador di bestia, ma é tin cuater anja den coesjina, i bao di Willing, koe tabata gusté muchoe, el a prepara hopi coeminda koe bo a gusta masjar. Mi a resolvé firmemente, papa, di haci nos gastoe asina leuw koe ta toca mi, mas barata i mas simpel, afin koe alomenos lo mi por bisa, no ta mi culpa, koe mester a haci debe riba coenucoe di ekel. Arnold di Harteneck a krimp. El a corré baha e trapi di piedra i sali, mientra koe su spoornan tabata borota.

Basta ora caba un sirbidor, koe tabata bistir coe un flus di dril di strepi corrar i blancoe, tabata speré coe un cabai fogoso. Impaciente e cabai tabata bati su pianan abao; como el a factia di spera su sjon asina tantoe é no kier a larga é subié, é tabata boela un banda i poné su oreanan para. Sin embargo baron Harteneck a boela riba djé, na un momentoe koe es bestia a jega cerca djé. Despues el a keda zoeta garandi di es cabai asina tantoe coe su zwiep, koe manoe di es criar koe tabata tené es animal, també a haja algun. Di toer manera es cabai tabata busca di tira su sjon na suela, ma é mester a someté bao di es braza di heroe di su maestro.

E ta sigi.

Hij, wier voorgangers steeds in de bres sprongen voor onrechtvaardig verdrukten tegen ruw en brutaal geweld.

Hij, in wiens geestelijk rijk de zon nooit ondergaat, en aan wien millioenen menschen zich als trouwe zonen der Roomsch-Katholieke Kerk onderwerpen.

Hij, die voor millioenen Katholieken is de Stedehouder van den Koning des Vredes, op aarde.

Hij, die steeds aan de volken leerde, dat het eerste en grootste gebod is, God te beminnen bovenal, maar dat het tweede gebod, aan het eerste gelijk, luidt; „bemint uwen naaste gelijk u zelf."

Hij, die de volkeren leert, dat men aan het wettig gezag moet gehoorzamen, maar die ook nooit uit den weg ging voor de vorsten en machtigen dezer aarde, waar het gold hen te herinneren, dat zij evengoed als hun onderdanen gehouden zijn de Goddelijke wetten na te komen en te eerbiedigen.

Hij, die in zijne encyclieken den vorsten en volken hun verplichtingen en rechten aanwees, de verhoudingen aangaf die tusschen werkgever en arbeider moeten bestaan, die, werden zij opgevolgd, vanzelf den vrede en de ontwapening ten gevolge zouden hebben.

Hij, die zoo dikwerf als arbiter werd benoemd, om geschillen tusschen volken en vorsten te beslechten.

Hij, ten slotte, die als antwoord op zijn niet-uitnoodiging de handen ten hemel ophief, om Gods bijstand over de werkzaamheden van het congres af te smeeken.

Zou nu zulk een verheven en invloedrijk persoon niet moeten zijn uitgenoodigd?

Zoude dan het welslagen der conferentie niet veel beter gewaarborgd zijn?

Het ware toch de eerste stap geweest om te erkennen, dat geen vrede onder de volken kan heerschen, zonder godsdienst en onderwerping aan het wettig gezag.

Daarom protesteer ik, geheel proprio motu, maar reken, dat mijn woord bij duizenden instemming zal vinden, dat Z. H. Paus Leo XIII niet ter vredesconferentie is uitgenoodigd.

Ik protesteer er tegen, omdat m. i. eerst de volken tot eerbiediging van elkanders rechten en tot beter begrip hunner verplichtingen moeten teruggekomen wil de oorlog gekeerd worden. Eerst dan, als aan God zijn plaats wederom in de maatschappij wordt ingeruimd, als vorsten en volken het oor leenen aan Zijn geboden, is duurzame vrede mogelijk. Want dan zal het recht van den sterkste niet meer gelden en gepleegd onrecht hersteld worden.

Daarom had nooit de drager van het grootste geestelijk en zedelijk gezag op aarde op deze vredesconferentie mogen ontbreken.

***

Don Marzio, een blad dat gewoonlijk goed ingelicht is over de binnen- en buitenlandsche Italiaansche politiek, bevat het volgend bericht uit Rome:

Op de nieuwe aanzoeken van eenige mogendheden heeft het Italiaansche gouvernement onlangs geantwoord, dat het op geene der ontwapeningsbijeenkomsten de tegenwoordigheid der Pauselijke vertegenwoordigers kan aanvaarden.

Naar wij bovendien vernemen, zijn ook instructies gegeven aan de Italiaansche gedelegeerden, om zich uit de samenkomst te verwijderen bij het eerste voorstel, dat zou ingediend worden, om hulde te brengen aan den Paus voor zijne medewerking tot het welslagen der zaak, waartoe de Czaar den eersten stap heeft gedaan.

De *Voce della Veritá* teekent hierbij aan:

Dus: niet enkel uitsluiting van den H. Stoel, ondanks de dringende aanzoeken van mogendheden om de Pauselijke afgevaardigden toe te laten maar formeel verbod; om. hoe dan ook eerbied te betuigen aan Z. H. Leo XIII.

Dat de Paus sinds 1870 krijgsgevangen is in Rome, wisten wij. Maar dat Z. H. ook in Den Haag de krijgsgevangene der mogendheden zal wezen, dit is iets nieuws!

***

Zijne Excellentie Mgr. Tarnassi, Apostolisch Internuntius bij H. M. de Koningin der Nederlanden, heeft 14 Mei van den Staatssecretaris van Z. H. den Paus, Kardinaal Rampolla, de formeele opdracht ontvangen 's-Gravenhage te verlaten en zich naar Luxemburg te begeven, bij welks Souverein ZExc. eveneens den H. Stoel vertegenwoordigt.

Als zaakgelastigde *ad interim* is aangewezen de Auditeur bij de Apostolische Internuntiatuur, Mgr Giovannini.

Z. Exc. mgr. Tarnassi heeft 15 Mei te 3 u. 5 m. de Residentie verlaten om zich naar Luxemburg te begeven.

BUITENLAND.

Rome. — De *Morning Herald* schreef dat er tusschen de Engelsche regeering en het Vaticaan onderhandelingen waren aangeknoopt over het herstellen der diplomatieke vertegenwoordiging tusschen den H. Stoel en Engeland. Na de audientie, door den H. Vader aan de heeren North en Brampton verleend, scheen dit bericht niet onwaarschijnlijk. De hoofden van het Anglicanisme waren er door verontrust. Voor eenigen tijd heeft de afgevaardigde Samuel Smith in het Lagerhuis de vraag gesteld of er werkelijk vertrouwelijke onderhandelingen op dat punt waren aangeknoopt.

De minister Balfour heeft daarop den heer Smith gerustgesteld en een ontkennend antwoord gegeven. Het is intusschen opmerkenswaardig, dat de mogelijkheid van dusdanige onderhandelingen slechts in een kleinen kring van fanatieke Anglicanen onrust baart. Nog voor korten tijd zouden zij de oorzaak geweest zijn, dat in de vergaderingen, ja zelfs op de straten de oude sectarische kreet "*No popery*" werd uitgegalmd.

Duitschland. — Bij het diner ter eere van den verjaardag van den Czaar bracht keizer Wilhelm een dronk uit op den Russischen keizer waarin hij zeide: „Aan den toost op de gezondheid van den Czaar, dien ik jaarlijks van harte uitspreek, voeg ik heden mijne hartelijke gelukwenschen toe bij het begin van de conferentie die aan het hooge initiatief van den Czaar haar ontstaan te danken heeft."

Zich daarna tot den Russischen gezant, graaf Von der Osten Sacken, wendend, zeide de Keizer: „Hooggeachte graaf, het is mijn innigste wensch dat het aan baron Von Staal en graaf Von Münster, dien twee beproefden en ervaren staatslieden moge gelukken, op den grondslag der oude, beproefde tradities die mijn huis aan dat van Z. M. den Czaar en het Duitsch aan het Russische volk verbinden, en in verband met de door Z M. en mij aan de beide heeren gegeven en met elkander in overeenstemming zijnde bevelen, de conferentie te voeren tot een resultaat, dat den Keizer zal kunnen bevredigen. Op Zijn Majesteit den Czaar, Hoera!"

Engeland.— In de Engelsche *Truth* wordt in eene correspondentie van den heer Osbourne een eigenaardig licht geworpen op het bombardement van Samoa.

Onlangs heeft de Eerw. heer Wardlow Thompson publieke mededeelingen gedaan over het verlangen van koning Malietoa en zijne partijgenooten, om onder Engelsche heerschappij te komen. Na Malietoa's dood waren zijne aanhangers zeer ver in de minderheid, vergeleken met die van Mataafa, zijn vroegeren mededinger. Niettegenstaande wilden de Engelsche methodisten toch een neef van Malietoa, den vijftienjarigen Tanu, tot koning van Samoa verheffen.

Deze intrige nu verhaalt de heer Osbourne met eene juistheid, die de de Engelschen in een slecht daglicht plaatst. Zijne getuigenis legt te meer gewicht in de schaal, daar hij op Samoa vice-consul der Vereenigde Staten is geweest.

Ziehier wat hij schrijft :

Er is op de wereld eene duistere plaats, die uw aller aandacht moet trekken : Samoa. Ik ben daar vice-consul der Vereenigde Staten geweest. De taal van het land spreek ik vlot en de personen, die daar thans een rol spelen ken ik persoonlijk. Ik heb dus eenig gezag om over deze zaak te spreken.

De werkelijke oorzaak van den huidigen twist is "de godsdienst." De gedachte een Katholiek tot koning te hebben kon de Protestantsche vereeniging der Londensche missies niet verdragen. Dit is de eenige reden, waarom wij met onze schepen en kanonnen, een zeventienjarig student in de theologie (Tanu) ondersteunen tegen den ouden koning Mataafa, die het geheele land achter hem heeft, al is dit ook voor het grootste gedeelte Protestant. De vereeniging der Londensche missies spreekt altijd een woordje mee in de zaak des konings.

De vorige koning Malietoa heeft hetzelfde Protestantsche college doorloopen, waar thans Tanu studeert. Dit college is een gesticht tot het vormen van inlandsche missionarissen.

De vertegenwoordiger der drie mogendheden William Chambers is een man van bekrompen evangelische beginselen, geheel onder den invloed der Londensche vereeniging. Daarom heeft hij partij gekozen voor Tanu. Toch erkent hij dat Mataafa eene groote meerderheid van volgelingen heeft.

Hij houdt hem van den troon verwijderd op grond, dat de Duitsche consul-generaal, de heer Rose, ook de aanspraken van Mataafa heeft verworpen op de Berlijnsche conferentie van 1889. Sinds dien heeft Rose echter al' lang in naam zijner regeering verklaard van dien tegenstand af te zien.

Na de intieme verhoudingen tusschen M. Chambers en de methodistische missie te Apia — waar M. Chambers zelfs preekt — aangehaald te hebben, vervolgt M. Osbourne aldus :

Men kan de houding van den Duitschen consul in de zaak Mataafa Tanu niet genoeg roemen. Het is onbetwistbaar zeker, dat Duitschland gelijk heeft. Wij, Engelschen en Amerikanen, hebben ongelijk op eene wreede en brutale wijze.

Vervolgens beschrijft de heer Osbourne de wreedheid der bombardementen. Vrouwen en kinderen werden daarbij niet gespaard, allen moesten er onder lijden.

En hij besluit aldus :

De bladen hebben grooten ophef gemaakt over de Engelschen en Amerikanen, die aan elkanders zijde strijden. Het is diep treurig, dat dit broederlijk verbond, in zich zelf zoo begeerenswaardig, gebruikt wordt om een volk eenen koning te geven, van wien het afkeerig is. De toepassing van den ouden regel: eerst de missionaris, dan de handelaar en eindelijk het oorlogsschip.

Ziedaar wat er van is op Samoa, zooals een getuige, die de Amerikanen en Engelschen moeielijk kunnen tegenspreken, den toestand bloot legt. Het is te begrijpen, dat deze onthullingen de verontwaardiging van Duitschland ten top zullen doen stijgen.

Spanje.—Ter eere van den beroemden wijsgeer en apologeet Jac. Balmes zal voor het paleis van den minister van onderwijs te Madrid, eerstdaags een standbeeld worden onthuld.

Het zal M. 1.20 hoog zijn en gehouwen uit wit marmer. Het stelt Balmes voor rechtop staande, met de linkerhand de plooien van den wijden philosophen mantel terugwerpend, met de rechter vasthoudend een bundel geschriften.

"Wij zouden willen, — zegt een Roomsch blad in Spanje, dat van het marmer de geest van den grooten wijsgeer mocht afstralen tot in het paleis van den minister, opdat deze begrijpe, hoezeer zijn onderwijs moet hervormd worden, en de ongeloovige professoren en vrijmetselaars en pantheisten niet langer de jeugd mogen vergiftigen.

Oostenrijk.— Dat de los van Rome-beweging in Oostenrijk volstrekt geen onverdeelden bijval vindt, ook niet onder de niet-Katholieken kan blijken uit een manifest

van de Synode der Evangelische kerk. Het luidt als volgt:

Om verkeerde opvattingen te voorkomen van het stilzwijgen der Synode, heeft deze eenstemmig besloten tot de openbaarmaking van het volgende besluit:

"De Synode koestert den innigen wensch, dat de tot heden geleidelijke ontwikkeling der evangelische kerk niet gestoord worde. Zij is er zeker van, dat de overgang tot de evangelische kerk slechts plaats kan hebben uit *godsdienstige overtuiging:* Ingevolge deze overtuiging verzet de synode zich met alle kracht tegen het gebruik der evangelische beginselen, als politieke doeleinden." Deze verklaring zal als een stortbad werken op de verhitte gemoederen. Ongetwijfeld zou het Evangelisch kerkbestuur de "bekeerlingen" aannemen als zuiver godsdienstige overtuiging hen bewoog. Maar nooit en nimmer als politieke overwegingen de oorzaak van den overgang zijn. Bij dezulken staat de politiek hooger dan de godsdienst. Het is een geheel onware voorstelling als zouden de "bekeerlingen" overgegaan zijn om zich te onttrekken aan de gewetensverdrukking."

Dit mogen ook de liberale bladen voor gezegd houden.

Transvaal. — De geschiedenis van den inval in Transvaal moest tot navolging prikkelen. Rhodes, die de ziel was van den aanslag, is door den Duitschen Keizer ontvangen; Jameson, de uitvoerder van die schandelijke daad, is candidaat voor het Engelsche parlement, en door Transvaals edelmoedigheid zijn ook de overige vrijbuiters goed van de reis gekomen. Geen wonder, dat anderen eens probeeren hetzelfde te doen. Wederom heeft men dan ook te Johannesburg een aantal mannen moeten arresteeren onder verdenking van hoogverraad.

De gezant der Zuid-Afrikaansche Republiek, dr. Leyds, die zich op dit oogenblik te Brussel bevindt, seinde dienaangaande 17 Mei.

De Regeering van de Zuid-Afrikaansche Republiek seint mij heden een telegram dat als volgt begint: Richard Nicholls, zich noemende kolonel, George Paterson zich noemende kapitein, Edward John Tremlett, Charles Edgar Ellis, John Allen Mitchell, zich noemende luitenants, James Trier en Hooper zijn gisteren gearresteerd op beëedigde verklaring van drie Engelschen, wegens hoogverraad in zake de aanwerving van troepen om revolutie te verwekken en met het doel om het fort te Johannesburg in bezit te nemen en de stad in bezit te houden, totdat de Engelsche troepen uit Natal ter hulp zouden zijn gekomen. Een hunner beweert te handelen op rechtsstreeksch bevel van het Engelsche depatement van Oorlog.

Het telegram aan dr. Leyds eindigt: „Gij kunt hiervan gebruik maken."

LEYDS, gezant.

Volgens een ander telegram zijn de gearresteerden per extra-trein naar Pretoria gebracht, waar zij in de gevangenis werden opgesloten.

Als bewijs, dat Transvaal nog altijd edelmoedig is, kan het feit gelden, dat denzelfden dag nog aan den diplomatieken agent van Engeland werd toegestaan, hen in de gevangenis te gaan bezoeken.

Een derde telegram, uit Kaapstad, luidt: De *Argus* publiceert een telegram uit Pretoria, zeggende, dat de staatssecretaris Reitz het bericht omtrent de arrestaties bevestigt. De mededeeling, dat onder de gearresteerden zich Engelsche officieren bevinden, is niet bevestigd.

Het blijkt, dat de gearresteerde mannen geen officieren zijn, maar de meesten hunner hebben vroeger gediend in de gelederen van het Britsche leger. Trier (Fries?) is een Deen.

De Britsche agent te Pretoria heeft aan president Krüger zijn leedwezen betuigd, dat mannen, die de uniform der Koningin hadden gedragen, in het complot betrokken waren. President Krüger zeide in antwoord daarop, dat hij hoopte, dat het voorval geen belemmering zou zijn voor de samenkomst met sir Alfred Milner.